

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

13 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Ewa Stefańska

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 13 listopada 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 10 listopada 2021 r., V ACa 502/21,
w sprawie z powództwa A. P. i P. P.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych
z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie
tygodnia od dnia doręczenia odpisu wyroku pozwanemu do dnia
zapłaty.**

M.L.

Ewa Stefańska

Krzysztof Wesołowski

Kamil Zaradkiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 19 maja 2021 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie w punkcie pierwszym ustalił, że umowa kredytu budowlano-hipotecznego Nr [...] zawarta 28 stycznia 2005 r. między Bankiem spółką akcyjną w K. a powodami A. P. i P. P. jest w całości nieważna; w punkcie drugim zasądził od pozwanego Banku spółki akcyjnej w W. solidarnie na rzecz A. P. i P. P. 59 684,13 zł wraz z bliżej określonymi odsetkami; w punkcie trzecim zasądził od pozwanego solidarnie na rzecz A. P. i P. P. 16 094,55 CHF wraz z bliżej określonymi odsetkami; w punkcie czwartym rozstrzygnął o kosztach procesu.

Wyrokiem z 10 listopada 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego i rozstrzygnął o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji. Podzielił także dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę prawną. Za prawidłowe uznał ustalenie, że postanowienia umowy kredytu indeksowanego kursem CHF pozwalały bankowi na dowolność w kształtowaniu kursu wymiany tej waluty na złote. Podkreślił, że zgodnie z art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, a wydarzenia mające miejsce po zawarciu umowy nie mają wpływu na ocenę abuzywności postanowień umowy. Abuzywność postanowienia umownego ocenia się bowiem przez pryzmat uprawnień, jakie przyznał sobie przedsiębiorca w kwestionowanym postanowieniu, a nie przez analizę, czy i jak następnie wykorzystywał przyznane sobie uprawnienie.

Za chybiony Sąd drugiej instancji uznał zarzut naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13. Z umowy stron nie wynikało bowiem, na podstawie jakich kryteriów bank ustalał kurs wymiany CHF, zarówno w chwili wypłacania świadczenia powodom, jak i w chwili spłacania rat. Powodowie dowiadawali się o wysokości raty w chwili pobrania środków z ich rachunku. Pozwany mógł dowolnie ustalać kryteria, którymi miałyby się kierować przy ustalaniu kursów CHF, w związku z czym powodowie nie mieli możliwości weryfikacji wyliczeń banku i nie wiedzieli, jaka część poszczególnych kursów CHF stanowi marża banku. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, takie postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają

ich interesy, albowiem pozwany przyznał sobie prawo do uzyskiwania dodatkowego wynagrodzenia, którego oszacowanie dla powodów jako kredytobiorców nie było możliwe.

Sąd odwoławczy nie dopatrywał się również naruszenia art. 385² k.c. Pozwany nie udowodnił bowiem, że sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży CHE został powodom przedstawiony i że zostali poinformowani o parametrach mających wpływ na ustalanie tego kursu przez pozwanego.

Podobnie Sąd Apelacyjny ocenił jest zarzut naruszenia art. 358 § 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 65 k.c., bowiem przepisy dyrektywy 93/13 nie pozwalają na wypełnienie luk w umowie spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, w szczególności odwołujących się do zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów. Podstawienie w miejsce niewiążących konsumenta postanowień umownych rozwiązań opartych na art. 56, 65, 353¹, czy 354 k.c. jest więc niedopuszczalne.

Zdaniem Sądu drugiej instancji do zawartej przez strony umowy nie można zastosować art. 358 § 2 k.c. Przepis ten został wprowadzony 24 stycznia 2009 r., zatem nie może dotyczyć umowy zawartej wcześniej, tj. 28 stycznia 2005 r. Wobec powyższego jako niezasadny Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia art. 24 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że w świetle dyrektywy 93/13, sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego postanowienia umownego, aby nie wywierało ono wiążących skutków wobec konsumenta, natomiast nie są uprawnione do nadawania mu nowej treści. Artykuł 41 Prawa wekslowego nie może zatem znaleźć niezastosowania do spornej umowy.

Sąd Apelacyjny zauważył, że art. 69 ust. 3 pr.bank. został dodany ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. i wszedł w życie 26 sierpnia 2011 r., zatem nie obowiązywał w chwili zawarcia spornej umowy kredytu i w związku z tym nie może mieć do niej zastosowania z mocą wsteczną.

W zakresie skutków uznania postanowień umownych za abuzywne Sąd Apelacyjny odwołał się do mającej moc zasady prawnej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/2, w myśl której niedozwolone

postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną, a jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

Sąd Apelacyjny podzielił ocenę Sądu Okręgowego dotyczącą nieważności umowy kredytu w sytuacji, gdy powodowie nie udzielili zgody na obowiązywanie niedozwolonego postanowienia umownego, a unieważnienie umowy nie pociągnie za sobą szczególnie dotkliwych skutków ekonomicznych dla powodów, między innymi z uwagi na wielkość dokonanych przez nich wpłat tytułem spłaty kredytu.

Jednocześnie zdaniem Sądu Apelacyjnego nieuprawnione jest twierdzenie pozwanego, że powodowie zobowiązani są zwrócić bankowi kwotę postawioną przez niego do ich dyspozycji tj. 63 200 CHF. Pozwany nie wypłacił powodom kredytu w CHF lecz w złotych polskich. W przypadku nieważności umowy, powodowie zobowiązani są do zwrotu na rzecz banku, kwoty którą otrzymali w złotych polskich. Bankowi przysługuje bowiem roszczenie o zwrot świadczenia pieniężnego spełnionego w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) a nie świadczenia na które umowa opiewała.

Za chybiony Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia art. 69 ust. 1 i 2 pr.bank. Umowa nie może być bowiem wykonywana we frankach szwajcarskich. Skoro klauzule umowne, których elementem jest ryzyko kursowe, określają główne świadczenia stron, to ich eliminacja z umowy prowadzi do jej upadku. Przyjęcie przeciwnego stanowiska nie prowadziłoby do zaniknięcia ryzyka kursowego (ryzyko zmiany kursu waluty obcej), w której wyrażono kwotę kredytu. Ochrona konsumenta przed nieuczciwymi warunkami umowy byłaby wówczas iluzoryczna. Sąd drugiej instancji odwołał się do wykładni dyrektywy 93/13 dokonanej przez TSUE w wyroku z 3 października 2019 r., C-260/18. Bez postanowień przeliczeniowych nie jest możliwe określenie wysokości kredytu w złotych oraz wysokości rat spłat w złotych, a przecież strony umówiły się, że zarówno wypłata kredytu, jak i jego spłata

następować będą w złotych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, powodów nie wiążą te postanowienia umowy, których elementem jest ryzyko kursowe, o którym jako konsumenci nie zostali właściwie poinformowani na etapie zawierania umowy (art. 385¹ § 2 k.c.). Powodowie nie dysponowali odpowiednimi informacjami, których powinien udzielić im pozwany tak, aby mogli podjąć świadomą decyzję, mając na uwadze postanowienia umowy kredytu, w których występuje element ryzyka kursowego.

W konsekwencji, w ocenie Sądu Apelacyjnego umowa kredytu po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych nie wiąże stron, co oznacza, że roszczenie powodów o zwrot spełnionego przez nich świadczenia w postaci rat kredytu jest uzasadnione.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wywiódł pozwany, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a mianowicie:

- art. 58 § 1 i § 3 art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w zw. z art. 353¹, 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c. przez ich błędną wykładnię dokonaną z pominięciem naczelnego celu dyrektywy 93/13;
- art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 3 w zw. z art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez ich błędną wykładnię dokonaną z pominięciem klauzul „dobrej wiary” oraz „znaczej nierównowagi kontraktowej między prawami i obowiązkami stron umowy ze szkodą dla danego konsumenta”, co doprowadziło do przyjęcia, że postanowienia § 9 ust. 9 umowy, pkt 2 ust. 2 załącznika nr 7 do umowy, pkt. 2 ust. 4 załącznika nr 7 do umowy są niejednoznaczne, a w konsekwencji mają charakter niedozwolonych postanowień umownych;
- art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że badania zakwestionowanych przez konsumenta postanowień umownych pod kątem abuzywności w ramach kontroli incydentalnej dokonuje się z pominięciem rzeczywistej treści stosunku prawnego ustalonego w oparciu o dyrektywy wykładni wynikające z art. 65 § 1 i 2 k.c.;
- art. 358 § 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 65 k.c. przez niezastosowanie

art. 358 § 2 k.c. dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy kredytu;
- art. 24 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (dalej ustawa o NBP), względnie art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe przez ich niezastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie jest zasadna.

Sformułowane zarzuty odnoszą się do uznania postanowień umownych w umowach kredytu indeksowanego kursem CHF dotyczących przeliczania walut za niedozwolone w relacjach z konsumentami oraz skutków takiego uznania. Stanowią w dużej mierze powtórzenie zarzutów apelacyjnych, do których Sąd Apelacyjny odniósł się w sposób przekonujący, powołując się na znane w momencie wyrokowania orzecznictwo Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Kwestie poruszone w skardze kasacyjnej też przedmiotem późniejszych wypowiedzi tych organów, w tym uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, mającej moc zasady prawnej i wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego (art. 87 § 1 w zw. z art. 88 ustawy o Sądzie Najwyższym).

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 58 § 1 i § 3, art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w zw. z art. 353¹, 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c. przez ich błędną wykładnię, Sąd Najwyższy w składzie rozpatrującym skargę kasacyjną podziela pogląd, że uzależnienie skuteczności działań konsumenta, zmierzających do uzyskania należnej mu ochrony prawnej, od wykonania wobec niego obowiązku informacyjnego sądu nie ma żadnego oparcia w treści obowiązującego prawa. Ani dyrektywa 93/13, ani przepisy krajowe i oparte na nich orzecznictwo nie uzależniają wymagalności roszczeń konsumenta od złożenia oświadczenia przez konsumenta, że otrzymał on wyczerpującą informację o wszystkich skutkach trwałej bezskuteczności umowy.

Samo wykonanie obowiązku informacyjnego sądu nie ma żadnego zatem wpływu na skuteczność umowy, wymagalność roszczeń obu stron i bieg terminu przedawnienia. Sąd *meriti* rozpoznający konkretny spór musi ocenić, na podstawie całokształtu sprawy, czy i w jakim zakresie zachodzi potrzeba informowania

konsumenta o grożących mu szczególnie dotkliwych konsekwencjach ustalenia upadku (nieważności) umowy.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy nie ma podstaw do twierdzenia, że powodowie mogli znaleźć się w trudnym położeniu w razie uznania umowy kredytu za nieważną. Sąd Apelacyjny zważył ten aspekt, dzieląc ocenę Sądu Okręgowego, że uznanie umowy za nieważną nie pociągnie za sobą szczególnie dotkliwych skutków ekonomicznych dla powodów, między innymi z uwagi na wielkość dokonanych przez nich wpłat tytułem spłaty kredytu. Gdyby nawet przyjąć, że powodowie nie byli należycie pouczeni o skutkach ustalenia nieważności umowy kredytu na etapie postępowania pierwszo-instancyjnego, to z pewnością już po zapoznaniu się z uzasadnieniem wyroku Sądu Okręgowego musieli mieć pełną świadomość skutków ekonomicznych takiego rozstrzygnięcia, w tym istnienia po stronie pozwanego roszczenia restytucyjnego o zwrot nienależnego świadczenia w wysokości wypłaconego kapitału kredytu. Sąd Apelacyjny miał zatem pełne prawo przyjąć, że powodowie, reprezentowani zresztą przez profesjonalnego pełnomocnika, mają pełną świadomość konsekwencji uznania umowy kredytu za nieważną.

Nieskuteczny jest także zarzut naruszenia art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 3 w zw. z art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez ich błędną wykładnię dokonaną z pominięciem klauzul „dobrej wiary” oraz „znaczej nierównowagi kontraktowej między prawami i obowiązkami stron umowy ze szkodą dla danego konsumenta”. Niezależnie od tego, że sposób sformułowania tego zarzutu, przez odwołanie się do pominięcia przez Sąd Apelacyjny klauzuli „znaczej nierównowagi kontraktowej między prawami i obowiązkami stron umowy ze szkodą dla danego konsumenta” powoduje, że nie jest on w pełni zrozumiały, to w istocie sprowadza się on do polemiki z oceną postanowień przeliczeniowych dokonaną przez Sądy *meriti* oraz stoi w sprzeczności z bogatym orzecnictwem Sądu Najwyższego, odnoszącym się do problematyki abuzywności tożsamyh postanowień umownych i skutków tej abuzywności (zob. stanowisko SN zawarte w uchwale z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, OSNC 2022, nr 11, poz. 109, i w wyrokach: z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20;

z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 9 grudnia 2022 r., II CSKP 1262/22; z 3 marca 2022 r., II CSKP 520/22; z 23 marca 2022 r., II CSKP 532/22; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 676/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 694/22; z 20 maja 2022 r., II CSKP 713/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 19 maja 2022 r., II CSKP 1104/22; z 18 sierpnia 2022 r., II CSKP 387/22; z 20 maja 2022 r., II CSKP 403/22; z 23 czerwca 2022 r., II CSKP 487/22; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 674/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 711/22; z 19 maja 2022 r., II CSKP 792/22; z 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 883/22; z 20 maja 2022 r., II CSKP 943/22; z 8 września 2022 r., II CSKP 1094/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 53; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 875/22; z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1334/22; z 22 lutego 2023 r., II CSKP 1442/22; z 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 483/22; z 28 lutego 2023 r., II CSKP 1440/22; z 17 marca 2023 r., II CSKP 924/22; z 6 czerwca 2023 r., II CSKP 1159/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 272/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 454/22; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 1200/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22; z 31 marca 2023 r., II CSKP 1052/22; z 31 marca 2023 r., II CSKP 775/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 23 maja 2023 r., II CSKP 973/22; z 30 maja 2023 r., II CSKP 1536/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1461/22; z 18 października 2023 r., II CSKP 1722/22, i z 27 marca 2024 r., II CSKP 1258/22). W świetle przytoczonego orzecznictwa nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej mają charakter niedozwolonych postanowień umownych. Wyjaśniono, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody

na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Nie budzi też wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną (zob. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasadę prawną - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwałę Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych.

Jednocześnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego stwierdzono, że wykładnia art. 385¹ § 1 k.c. nie daje podstaw do przyjęcia, że w ramach oceny abuzywności postanowienia, istotny jest sposób jego stosowania przez bank. Przepis ten jest bowiem instrumentem kontroli treści umowy, przedmiotem oceny jest treść normatywna postanowienia umownego, a jej punktem odniesienia - sposób oddziaływania postanowienia na prawa i obowiązki konsumenta. Sankcje będące konsekwencją abuzywności postanowień umownych działają ze skutkiem *ex tunc*, co oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzule abuzywne - z wyjątkiem woli konsumenta - pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru postanowień umownych. W konsekwencji bez znaczenia jest to, w jaki sposób pozwany rzeczywiście stosował abuzywne postanowienia umowne, w szczególności czy przynosiły mu one nieuzasadnione korzyści i czy opierał się na powszechnej i utrwalonej praktyce bankowej. O tym bowiem czy postanowienie jest niedozwolone decydują okoliczności z chwili zawarcia umowy. Dla oceny abuzywności postanowień umownych nie ma znaczenia przyczyna zawarcia przez kredytobiorcę umowy, sposób jej wykonywania czy interes banku, który w relacji z konsumentem stosował klauzule niedozwolone (zob. m.in. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15 i z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2 oraz orzecznictwo TSUE przytoczone w ich uzasadnieniu).

Bezpodstawny jest zarzut naruszenia art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że badania zakwestionowanych przez konsumenta postanowień umownych pod kątem abuzywności w ramach kontroli incydentalnej dokonuje się z pominięciem rzeczywistej treści stosunku prawnego ustalonego w oparciu o dyrektywy wykładni wynikające z art. 65 § 1 i 2 k.c. Przede wszystkim Sąd Apelacyjny nie wyraził stanowiska, wyrażonego w treści zarzutu, jakoby badanie postanowień umowy kredytu umownych miało się odbywać jedynie w oparciu o analizę ich literalnego brzmienia, z pominięciem celu, w jakim zostały zawarte, jak również z pominięciem okoliczności, w których doszło do zawarcia umowy, zasad współżycia społecznego oraz zgodnego zamiaru stron. Sąd Apelacyjny stwierdził jedynie, że dla oceny czy dana klauzula umowna w stosunkach konsumenckich jest dopuszczalna bez znaczenia pozostaje sposób wykonywania umowy. Okoliczność przypisywania Sądowi Apelacyjnemu w treści zarzutu stwierdzeń, których Sąd ten wypowiedział powoduje, że zarzut nie może być uznany za zasadny.

Niezależnie jednak od powyższego, w ramach omawianego zarzutu skarżący oczekuje, że odtworzenie realnych i racjonalnych intencji stron umowy kredytu winno prowadzić do uznania, iż w braku ustalenia w tej umowie kursu wymiany, strony uznałyby za odpowiedni kurs średni NBP, jako kurs sankcjonowany przez ustawodawcę do rozliczeń walutowych (art. 358 § 2 k.c.) i uznany przez ustawodawcę za obiektywny, co urzeczywistniałoby cel art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, jak i stanowiłoby środek stosowny i skuteczny realizujący interesy konkurentów i konsumentów w rozumieniu art. 7 ust. 1 tej dyrektywy.

Odnosząc się do powyższego zauważyć należy, że Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, jednoznacznie przesądził, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej, wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Natomiast w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu

waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Powyższe stanowisko Sądu Najwyższego jest m.in. konsekwencją stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który w kwestii dopuszczalności wypełnienia powstałej luki po wyeliminowaniu klauzuli abuzywnej wypowiedział się m.in. w wyroku z 3 października 2019 r., C-260/18. TSUE stwierdził w nim, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy miał możliwość zastąpienia nieuczciwego postanowienia umownego przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym albo przepisem mającym zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę, przy czym możliwość ta jest ograniczona do przypadków, w których usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy jako całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki, tak że ten ostatni zostałby tym ukarany, zob. podobnie wyroki: z 30 kwietnia 2014 r., Kasler i Kaslerne Rabai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 80-84; z 26 marca 2019 r., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 64). Tymczasem w niniejszej sprawie nie wystąpiła żadna z przesłanek, które umożliwiłyby wypełnienie powstałej luki po usunięciu postanowień abuzywnych. W przepisach prawa polskiego brak jest przepisu dyspozytywnego pozwalającego na ustalenie kursu wymiany walut w sytuacji, gdy postanowienie umowne określające taki kurs jest bezskuteczne. Przepisem takim nie jest w szczególności art. 358 § 2 k.c. Ponadto powodowie nie wyrazili zgody na zastąpienie zakwestionowanej klauzuli umownej innym postanowieniem, a uznanie całej umowy za nieważną zarówno w ich ocenie, jak i ocenie Sądów *meriti* nie pociąga dla powodów jako konsumentów szczególnie niekorzystnych skutków.

Z powodów wyrażonych wyżej jako niezasadny uznać kolejne zarzuty, w których skarżący kwestionuje niewypełnienie przez Sąd Apelacyjny luki w umowie kredytu, zaistniałej wskutek usunięcia postanowień przeliczeniowych, jako niedozwolonych w stosunkach konsumenckich, innymi regulacjami, a mianowicie zarzuty naruszenia art. 358 § 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 65 k.c. przez niezastosowanie art. 358 § 2 k.c. oraz naruszenia art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 358 § 2 k.c. i 69 ust. 3 pr.bank. przez ich niezastosowanie

dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy kredytu.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c.

M.L.

Ewa Stefańska

Krzysztof Wesołowski

Kamil Zaradkiewicz